MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASASIDA FUTBOL DARSLARINI TASHKIL ETISH METODIKASI

Barno Pulatovna Abdullayeva
Chirchiq davlat pedagogika instituti Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti o'qituvchisi, mustaqil tadqiqotchi

Baxtiniso Pulatovna Babaraximova
Toshkent viloyati Angren shahar 25-umumta'lim maktabi o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Maqolada xozirgi kunda vatanimizda dolzarb bo'lib turgan futbolni rivojlantirish masalasi yuzasidan chora-tadbirlar ijrosini ta'minlash maqasadida maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilariga futbol elementlarini o'rgatishni amalga oshirish uchun yanada samarali bo'lgan makatabgacha ta'lim muasasalarida futbolni o'rgatish metodikasi dxaqida so'z yuritilgan. Bolalarga futbolni o'rgatishda nimalarga ko'proq e'tibor berish va mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha maslahat va ko'rsatmalar berib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Futbol, bola qiziqishi, o'yin elementlari, mashg'ulot,tayyorlov qismi, koptok, xarakatli o'yinlar, kirish mashqlari, darvozbon, komanda, raqib tomon, xakam, tovonda yurish, koptok uzatish.

METHODOLOGY OF ORGANIZING FOOTBALL LESSONS IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Barno Pulatovna Abdullayeva
Independent Researcher, Teacher of Preschool and Primary Education, Chirchik State Pedagogical Institute

Baxtiniso Pulatovna Babaraximova
Teacher of Secondary School No. 25, Angren town, Tashkent region

ABSTRACT

The article deals with the methodology of teaching football in preschool institutions, which is more effective for the implementation of teaching the elements of football to preschoolers in order to ensure the implementation of measures on the development of football, which is currently relevant in our country. Advice and

guidance on what to pay more attention to when teaching children football and how to organize classes.

Keywords: Football, children's interests, game elements, training, preparation part, ball, moving games, introductory exercises, goalkeeper, team, opponent, referee, heel walk, ball pass.

KIRISH

Futbol elementlarini o'rgatish bolalar bog'chasining katta guruhida boshlanishi mumkin. Yigitlar mashqlarni takroriy takrorlash bilan to'p bilan harakatlanish texnikasini o'zlashtiradilar. Boshqa sport o'yinlari singari futbol o'ynashni ham o'qitish metodikasining asosini mashg'ulotlarni o'tkazishning o'yin shakli tashkil etadi. Darslarning mazmuni o'yin mashqlari va estafetalar, ochiq o'yinlar va sport mashqlarini samarali birlashtiradi. Darslarning mazmuni bir qator didaktik printsiplarni birlashtiradi, ularning orasida kirish va individual yondoshish tamoyillari muhim rol o'ynaydi, chunki maktabgacha yoshdagi bolalar uchun sport o'yinlarini o'zlashtirish juda qiyin. Shaxsiy yondashuv har bir bola tomonidan o'quv materialini o'zlashtirish darajasiga qarab, shuningdek, uning tanasining berilgan jismoniy yukga bo'lgan munosabatini hisobga olgan holda o'qitish va tarbiyalash usullarini tanlashda erishiladi. Texnik mashg'ulotlar asta-sekin, harakatlarni bajarish sharoitlarini murakkablashtirish orqali amalga oshiriladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Maktabgacha yoshdagi bolalarni sport bilan shug'ullantirishga o'rgatishning eng samarali shakli bu sayr qilish bo'yicha mashg'ulotlar. Sport o'yinlari, avvalambor, sog'lig'ini mustahkamlash, bolalarning umumiy jismoniy tayyorgarligini yaxshilash, ularning harakatga bo'lgan biologik ehtiyojini qondirishga qaratilgan. Sport o'yinlarining asosiy maqsadi - to'g'ri texnikaga asoslanib, bolalarni sport o'yinlari bilan tanishtirish. Ammo bu hech qanday holatda yuqori darajadagi ixtisoslashtirilgan mashg'ulot, musobaqalarda qatnashish uchun tayyorgarlik bo'lib qolmasligi kerak. Ballar uchun, joylar uchun kurash olib boriladigan haqiqiy musobaqalar bola uchun chidab bo'lmas psixologik yuk.Sport o'yinlarining o'ziga xos xususiyati ularning hissiyotidir.Ijobiy hissiy ohang sog'liq uchun muhim shart bo'lib, turli kasalliklarning oldini oladi va jismoniy mashqlarga qiziqishni saqlaydi. Darsdan keyin ham bolani quvonchli kayfiyat egallaydi. Bolalar mashg'ul bo'lganda, dam olish vaqti ish vaqtidan oshmasa, darsga qiziqishadi. Zerikish, bolalar bo'sh turganida, ularni bir xil, bir xildagi harakatlarni bajarishga majbur qilishganda keladi. Turli xil mashqlar va o'yinlar bolalarni o'ziga jalb qiladi: ular ba'zida vaqtni "unutishadi". Taklif etilayotgan

mashg'ulotning quvonchi va zavqini bilib, uni davom ettirish istagi bilan darsni tark etishadi. Darsning o'yin shakli sport o'yinlarini o'qitish metodikasining asosidir. Dars qiziqarli o'yin bo'lishi kerak. Bir xillik, zerikishga yo'l qo'ymaslik kerak, harakatlar va o'yinlarning o'zi bolaga zavq bag'ishlashi kerak; shuning uchun darsda bolalar uchun qiziqarli bo'lgan motorli vazifalar, tasvirlar va kutilmagan daqiqalarni o'z ichiga olishi muhimdir.

O'quv materiallari mavjudligini va bolalarga individual yondoshishni ta'minlash juda muhimdir, chunki maktabgacha yoshdagi bolalar uchun sport mashqlari va o'yinlari juda qiyin. Jismoniy mashqlarni tanlashda bolaning yosh xususiyatlarini, imkoniyatlarini inobatga olish va ularning asosida o'zi uchun mos bo'lgan vazifalarni aniqlash kerak.Bolalarga tanlangan motor harakatlarini tezda o'rgatishga yordam beradigan etakchi mashqlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir.Etakchi mashqlarga tuzilishi jihatidan o'zlashtiriladigan harakat texnikasining asosiy elementlariga o'xshash harakatlar kiradi. Bolalarda keyingi o'rganishga xalaqit beradigan yomon odatlar paydo bo'lmasligi uchun etakchi mashqlarni takrorlashning maqbul sonini aniqlash muhimdir. Agar yaxshi o'zlashtirilgan harakat yaqinlashib kelayotgan mashq sifatida ishlatilsa, unda yangi motorli harakatni o'rganishdan oldin darhol uni bir necha marta takrorlash kifoya. Yetakchi mashqlar quyidagilar bo'lishi mumkin: O'rganilayotgan vosita harakatining alohida qismlari. O'rganilgan motor harakatlariga taqlid. To'g'ridan-to'g'ri o'rganilgan vosita harakati, bu yorug'lik sharoitida amalga oshiriladi. Bunday mashqlar yiqilish va shikastlanish ehtimoli bilan bog'liq bo'lgan yangi motor harakatlarini o'rganishda ayniqsa muhimdir.O'rganilayotgan vosita harakatining o'zi, sekin harakatlanishda amalga oshirildi. Jismoniy mashqni sekin harakat bilan bajarayotganda, bola harakatlarini boshqarishi osonroq bo'ladi va u kamroq xato qiladi. Sport o'yinlarining yanada murakkab harakatlarini maxsus yaratilgan sharoitlarda (o'yindan tashqari) o'rganish mumkin. Shu bilan birga, bolaning e'tiborini harakat sifatiga yo'naltirish maqsadga muvofiqdir.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Sport mashqlari va o'yinlarini o'rgatish jarayonida harakatlarni ongli ravishda o'zlashtirishni ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Bolalar tomonidan harakatlarning ma'nosini anglash ko'nikmalarni shakllantirish jarayonini tezlashtiradi, keyingi harakatlanish jarayonida samarali harakatlarni mustaqil ravishda tanlash va ulardan maqsadga muvofiq foydalanish qobiliyatini oshiradi. Bolaning harakatlarga ongli va faol munosabati faqat ma'lum bir vaziyatda nima uchun muayyan harakatlarni qo'llash, ularni ma'lum bir yo'nalishda amalga oshirish maqsadga muvofiqligini bilganida paydo bo'ladi. ... Ammo buning uchun o'qituvchi tomonidan stereotipli mashqlarda

harakatlarni tushuntirish va namoyish etish etarli emas - o'rganilgan harakatlarni turli xil motor harakatlarida ishlatish uchun sharoit yaratish kerak. Bolalar turli vaziyatlarda harakatlardan mustaqil ravishda erkin foydalanishni o'rgansalargina, ijodiy faoliyat o'zini namoyon qiladi. Bolalarni ijod qilishga undash kerak.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni futbol o'ynashga o'rgatish uch bosqichga bo'linishi kerak: tayyorgarlik, asosiy va yakuniy.

Tayyorgarlik bosqichida asosiy vazifalar: umumiy jismoniy tayyorgarlikni oshirish; umumiy chidamliligini oshirish; yugurish texnikasini takomillashtirish; sog'lig'ini yaxshilash va birinchi navbatda yurak-qon tomir tizimi va nafas olish tizimining faoliyati. Ushbu bosqichni amalga oshirish maktabgacha yoshdagi bolalarning kundalik hayotida ochiq o'yinlar va sayr qilish uchun jismoniy mashqlar, bolalarning mustaqil harakat faoliyati paytida, bevosita jismoniy tarbiya va sport o'yin-kulgilari paytida amalga oshiriladi. Ushbu bosqich o'z vaqtida bir necha oydan yarim yilgacha yoki undan ko'proq davom etishi mumkin

Asosiy bosqich - bu futbol o'ynashni to'g'ridan-to'g'ri o'rganish bosqichi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni futbol o'ynashga o'rgatishning asosiy va eng samarali shakli bu "quvnoq to'p", "yosh futbolchi" yoki "to'p maktabi" va boshqalar deb nomlangan sog'lomlashtirish-sog'lomlashtirish klubi shaklida o'tkazilishi maqsadga muvofiqdir. Shuningdek, futbol elementlari o'quv yili davomida jismoniy tarbiya o'quv materialiga kiritilishi mumkin. Bunday mashg'ulotlarning davomiyligi 25-30 minut. Uch qismli dars shaklining mavjudligi (kirish qismi, asosiy, yakuniy) o'qituvchiga o'quv va o'quv materiallarini oqilona tarqatishga imkon beradi.

Har bir dars uchun sog'lomlashtirish, ta'lim va tarbiya vazifalari belgilanadi.

Kirish qismi - bu isinish, uning maqsadi - bolaning tanasini darsning asosiy qismida intensiv ishlashga tayyorlash. Kirish qismining mazmuni yurishning har xil turlarini (oyoq barmoqlarida, poshnalarda, oyoqning tashqi tomonida, tovondan to oyoq tomonga dumalab, baland tizzalar bilan, pastki oyoq orqa tomoni bilan qoplanishi bilan, tizza ostidagi paxta bilan va hokazo) yurishni o'z ichiga olishi mumkin. (ustunda birma-bir, juft-juft qilib tiklash bilan, "ilon", diagonal bilan, boshqa harakatlar bilan birgalikda yugurish, orqaga qarab, signal atrofida o'zini aylantirish va h.k.), shuningdek sakrash, sakrash, nafas olish mashqlari va ochiq o'yinlar. Kattaroq maktabgacha yoshdagi bolalar uchun kirish qismining davomiyligi 3-4 minutgacha.

Shunday qilib, darsning kirish qismidagi mashqlar darsning asosiy qismidagi harakatlarni o'rganishga etakchi mashqdir.Darsning asosiy qismining mazmuni har xil. Bu umumiy rivojlanish mashqlari yoki ochiq o'yinlarning kichik to'plamidan boshlanadi. Darsning ushbu qismida kuchliroq mashqlar unchalik intensiv bo'lmagan

mashqlar bilan birlashtirilib, bu katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolada jismoniy va aqliy yukning maqbul darajasini ta'minlaydi. Harakatlar baquvvat, tez tanlanadi, chidamlilikni talab qiladi, shuningdek, tananing funktsional holatini oshiradi. Umumiy rivojlanish mashqlari kompleksini 4-5 sessiya davomida o'rganish va bajarish mumkin, bundan ortiq emas. Oldindan o'rganilgan va o'zlashtirilgan harakatlarni muvofiqlashtirilgan tarzda amalga oshirish, bola tanasida yangi yukni ishlab chiqishga tayyorgarlik ko'rishga imkon beradi, va o'qituvchi - harakatlarning asosiy turlarini bajarishda o'z kuchlarini eng oqilona va samarali taqsimlash

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalarga futbol o'ynashning texnik asoslarini o'rgatayotganda, mashg'ulot deb nomlangan mashqlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir, ya'ni. tuzilishi bo'yicha ma'lum bir harakat texnikasining asosiy elementlariga o'xshash harakatlar. Masalan, to'pni oyoqning ichki tomoni bilan urishni o'rganayotganda, xuddi shu harakatning taqlid xarakteridagi mashqlari etakchiga aylanishi mumkin; to'pni taglik bilan to'xtatishni o'rganishda - to'pni taglik bilan oldinga va orqaga aylantirish, bir joyda turish va h.k.Bolalar futbolda o'ng va chap oyoqlari bilan mashq bajaradilar.Shu bilan birga, bolalar tomonidan mashqlarning ongli ravishda o'zlashtirilishini ta'minlash va ularni ijodkorlik bilan cheklamaslik zarur. Va bu jihat, bola qachon va qanday sharoitlarda olingan ko'nikma va ko'nikmalarni qo'llashi mumkinligini bilganda erishiladi. Masalan, bolalar bog'chasida futbol o'ynashning boshlang'ich texnikasini o'zlashtirgan maktabgacha yoshdagi bolalar ushbu o'yinni maktabda katta yoshdagi bolalar jamoasida, hovlida yoki biror joyda ta'tilda va hokazolarda o'ynashlari mumkin bo'ladi.

Asosiy qismning davomiyligi 20 daqiqagacha.

Shunday qilib, darsning asosiy qismi har xil va mazmunan hayajonli bo'lib, o'qituvchiga berilgan vazifalarni amalga oshirishga imkon beradi.Darsning yakuniy qismida bolaning tanasini nisbatan tinch va bir tekis holatga keltirish zarur. Bunga quyidagilar yordam beradi: nafas olish mashqlari bilan birgalikda yurish, gevşeme va gevşeme uchun mashqlar, tinch o'yin va hk. Yakuniy qism 4-5 daqiqa davom etadi.Yakuniy bosqich - bu futbol o'ynashning texnik, elementar taktik mahoratini oshirish bosqichi, ya'ni. to'g'ridan-to'g'ri futbol uchrashuvining o'zi. Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan futbol musobaqasining davomiyligi 25 daqiqani tashkil etadi, shu jumladan dam olish va dam olish uchun 5 daqiqalik tanaffus. Har bir o'yin oldidan bolalarga tanish bo'lgan mashqlardan iborat qizdirish kerak Maktabgacha yoshdagi katta yoshdagi bolalarning bir yoki ikki guruh bolalaridan tashkil topgan ikki jamoalar o'rtasidagi futbol musobaqasini Sog'liqni saqlash kuni, sport bayrami, ota-onalar bilan birgalikdagi sport va dam olish tadbirlari dasturiga kiritish maqsadga muvofiqdir. Ushbu bosqichdagi barcha mashg'ulotlar ochiq havoda o'tkaziladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar futbol o'ynashning asosiy qoidalarini bilishlari kerak: -
o'yin boshlanishidan oldin tomonlarni tanlash yoki boshlash uchun durang o'ynaladi. To'p maydon markazida yerga qo'yilgan;

- jamoa o'yinchilari raqib darvozasiga iloji boricha ko'proq gol urishga intiladi va to'pni yo'qotib bo'lgach, o'yin qoidalariga rioya qilgan holda o'zlarini himoya qiladi;

- futbol

- ikki jamoaning o'yini va har bir jamoada 5-7 tagacha o'yinchi bor, ulardan biri sardor;

- o'yin qoidalariga rioya qilish va o'yin davomiyligi hakam tomonidan nazorat qilinadi;

- to'p to'liq chiziq chizig'idan o'tgan bo'lsa, darvozaga kiritilgan deb hisoblanadi va o'yin davomida barcha qoidalarga rioya qilingan;
-futbolda futbolchilar barcha harakatlarni oyoqlari bilan to'p bilan bajaradilar;
-darvozabon va uloqtirayotgan o'yinchi to'pni olishga haqli;
-Futbol jamoaviy o'yin bo'lib, raqobat ruhi va g'alaba qozonish istagiga qaramay, futbolchilar bir-biriga hurmat bilan qarashadi.

XULOSA

Shunday qilib, sport o'yini futboli katta tarbiyaviy ahamiyatga ega, o'yindan muntazam foydalanish motor harakatlarini yaxshilaydi va "harakat maktabining" to'liq rivojlanishini ta'minlaydi, bu birinchi navbatda yugurish, sakrash va muvofiqlashtirishni o'z ichiga oladi. O'yin o'qituvchi amal qilishi kerak bo'lgan o'ziga xos tuzilishga va metodikaga ega.

REFERENCES

1. Salamov R.S., Aripov Y.Y. Basics of methods of physical education of school-age children. T.: Молия, 2011.
2. Babarakhimova B.P., Pardayev B.P., Abdullayeva B.P. Using information and communication technologies in teaching process of various primary school subjects *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8 (10), 67-70. Progressive Academic Publishing, UK
3. Abdullayev F.T. Abdullayeva B.P Organization Of Swimming Lessons In Preschool Institutions THE AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE AND EDUCATION INNOVATIONS JULY 2020[TAJSSEI]

4. Jabborova Onahon Mannopovna, Jumanova Fatima Uralovna, & Mahkamova Shohida Rahmatullayevna. (2020). Formation of Artistic Perception of Future Teachers. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, *24*(4), 4087-4095.
5. Turdalieva M., Abdullayeva B.P. Corruption in the field of education: assessments and ways to address“Тенденции и перспективи развития науки и образования в условиях глобализации”.Международной научно-практической интернет-конференции. г.Переяслав, Украина.2020 год 30 апреля.58.
6. Жабборова О. М. (2020). Психологические функции, формирующие художественное сознание студентов. *Педагогические науки*, *1*(46), 144-145.
7. Исмаилова Д. М., & Каримов С. Ш. (2019). Актуальные проблемы технологического образования школьников. *ВЫСШАЯ ШКОЛА Научно-практический журнал*, (22), 6-8.
8. Mamadaliev K. R., Jabborova O. M., Umarova Z. A., & Abdullayeva B. P. (2020). Creation of a New Generation of Teaching Literature - A Requirement of Modernity. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, *24*(1), 612-619.
9. Ismoilova Dilafruz Muxiddinovna. (2020). Educational forecasting as a scientific and pedagogical problem. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, *8*(6), 42-47.
10. Jabbor Usarov. (2019, June). Using Teaching Methods for Development Student Competencies. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*, *15*(1), 272-274.